

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Mirenii noștri.

— În atenția dlui Dr. Alex. Vaida-Voevod, deputat dietal, proprietarul „Gazetei Transilvaniei” —

Cerem scuze cetitorilor noștri, că ne oprim asupra unui lucru neînsemnat în aparență, dar destul de simptomatic pentru moravurile și bunăcuviința generațiilor tinere, cari au crescut cu ajutoare dela biserică, și acum folosesc prilejul de a rîde și zeflemiza tot ce preoților naivi și »rămași de lume« li-se pare sfânt.

E vorbă de generația aparținătoare bisericii noastre unite, căci mirenii ortodocși își înțeleg cu totul altcum datorințele lor de credincioși și știu să dea dovezi palpabile despre asta, cu ori-ce prilej.

Ai noștri însă, — Dumnezeu știe din ce motiv, — în copleșitoare majoritate, îndată ce și-au scuturat praful școlii și nu mai au trebuință de ajutoarele bisericii, întorc spatele și nu se mai interesează de nici o chestie bisericească, ori le tratează cel mult, cu zimbetul superior al zeflemelei.

E o regiune cu totul superioară, în care se învârt acești supra-oameni; biserica noastră și slujitorii ei, privită din această înălțime, ca proporții minuscule, de jucărie.

Ce mai vor și acești bieți preoți proști dela sate, cari mai cred și azi în născocirile dogmelor și se însuflețesc — risum teneatis! — pe motive de disoții teologice. Pagubă, că sunt așa de găgăuți! Incolo, ar fi ei un material destul de bun; la alegeri, când îi chemăm să vină »cu crucea în frunte«, la sprijinirea presei, la producțiile mai mult sau mai puțin artistice aranjate de toți chemații și nechemații.

Da; acolo sunt buni.

Dar după ce și-au achitat datoria, ei n'au decât să *reîntre* în obscuritatea satului lor, să-și vadă de dăveri și să aștepte o nouă poruncă, ce-i va scoate iarăși la iveală și le va da prilej de a aduce nouă servicii pe altarul »culturii naționale«.

Munca e grea și cam ingrătă, ce e drept, dar recunoștința se manifestă cu ori-ce prilej și frații preoți pot să

fie măguliți, când »Gazeta Transilvaniei«, — organul susținut chiar de *preoțimea noastră* — publică un elogios foileton la adresa lor, în nrul 28 (6/19 Februarie).

Reproducem, întâmplător, 2—3 pasage din polemica preotului unit cu cel ortodox, în stilul spiritual al »directorului artistic« dela Societatea fondului nostru cultural. Iată argumentele celui unit:

A) Pag. 32: »Exegeza biblică are să se conformeze cu doctrina bisericii, care singură e infalibilă deasemenea trebuie să țină cont de consensul unanim al sfinților părinți. Spiritul subiectiv ori cât ar fi de dotat cu știință nu este infalibil, mai ales că în sf. scriptură e vorba despre multe adevăruri supranaturale. Chiar și adevărurile naturale trebuie însă contemplate în nex cu cele supranaturale, căci toate la oaltă conduc umanitatea către țelul ultim: fericirea supranaturală.

B) Relativ la Consubstanțialitatea sf. Treimi, mai am de adăugat la pagina 40, că Consubstanțialitatea Fiului cu Tatăl a negat-o Ariu condamnat de conciliul ecumenic dela Nicea (325); iar Consubstanțialitatea Spiritului a negat-o Macedoniu, condamnat de conciliul constantinopolitan (381)«.

FOIȚA.

Episcopul Grigorie Maior.

(Continuare și fine).

De aceea munca lor din orice vreme e vrednică de recunoștința neamului. Dar neasămănat mai multă recunoștință și admirațiune decât alții merită dintre ei aceia, cari ca Grigorie Maior, mai întâi au avut și cu atâta zel au implinit această nobilă misiune. Căci dacă astăzi palatul culturii noastre se ridică tot mai falnic, încunjurat de lumină și strălucire tot mai mare, nu vom putea uita niciodată, că temeliea lui este munca celor dintâi dintre dascăli, în frunte cu Grigorie Maior.

Prin apostolia sa de pe sate, continuată într-una, când numai se putea, Maior a făcut cu mult mai mult decât a aduna copii la școală. »Iar afară prin țară am început a așeza pe cei turbați, a îndrepta pe cei rătă-

ciți la calea adevărului, a îndemna pe toți la unirea credinței.« Ba mai mult, el a arătat Românilor și toate căile, cari duc la înaintare și bunăstare. Astfel — ne spune S. Klein — că, »întru ridicarea miliției grănițereșii« — care mult folos a adus neamului — »mai mult decât toți s'au ostenit Grigorie Maior, ieromonahul dela mănăstirea sf. Troițe dela Blaj«.

»Om din fire întocmit a trage pe toți, cum trage magnetul ferul spre sine« Grigorie Maior prin hărnicia-i fără samăn, prin erudiți-ai profundă și prin bunătatea inimii sale își câștigă iubirea a tot clerul și poporul. De aceea el și după abdicarea episcopului Klein și după moartea lui P. P. Aron fu candidatul la episcopie, dar nu avu norocul să fie întărit.

Mulți dușmani își câștigase între po-trivnicii legii nrite și dușmanii neamului nostru pentru zelul său înflăcărat și hîndcă pășise pe față în contra episcopului pentru apărarea drepturilor călugărilor, ajunse în neînțelegere și cu episcopul Rednic. Urma-

rea acestora a fost, că pe Maior îl arestară mai întâi în Sibiu, apoi în Muncaci, pe întreagă viața, ca s se pocăiască. »Și surgunit am fost pentru răvna căsii Dlui și anatema m'am făcut pentru frați«. Convins despre nevinovăția sa și despre sfințenia scopului său M a i o r suferi fără a se plînge, cei 7 ani de exiliu amar, din țările scoase la 1771 Iosif II. numindu-i revizor la tipografia slavă și românească din Viena.

În 1772, după moartea lui Rednic, iarăși fu candidat la episcopie, în locul prim, »căci cu atâta dor îl aștepta toți să se întoarcă în Ardeal Vlădică, cât și pruncii... încă striga Maior, Maior...«

De data aceasta fu numit episcop »de care lucru foarte s'a bucurat toată românimea din Ardeal« (Klein). Cuvintele acestea în simplitatea lor patriarhală, sunt cea mai grăitoare dovadă, despre felul cum și-a implinit M a i o r datoria de călugăr și dascăl, despre felul cum a știut el urmări ținta, pe care și-o alesese conducătoare a vieții.

Cel neunit răspunde.

M'am convins acum pe deplin (căci slavă Diui păstoresc în comuna mea natală de aproape 30 de ani) — că poporul nostru e un neam de oameni bun, răbduriu, plecat, cu cinste față de conducătorii lui: parohi, dascăli, și notari de Român (pe unde avem!) dar cusurul cel mare, care l-a destrăbălat și l-a stricat până în răunchi este: unația — n'ar mai fi fost pomiană de de trădătorii și păgănu de Atanasie, care nenorocit pentru vecii vecilor. Mai bine nu s'ar fi născut, ci ar fi pierit în pântecile maicii sale, acest arhiereu lacom, care au adus atâta pacoste pe capu nost și o ruptură, ce va dăinui până la coada veacului.

Și să ști delă minc, că-s duhovnic greco-oriental, om bătrân și pătit: popă unit și om de omenie = apa și focu!

Neamului nostru nu i-au stricat nimic, nici hunii, nici ungurii, nici ostrogoții, nici vizigoții, nici sârbii, cu cari am trăit de când lumea — ni-au stricat numa țalibușii și preoții uniți, cari prin necontenită sicăilă confesională, prin intrigi și viclenii au iritat una într'una poporul, l-au mințit în toată forma, l-au înșelat, l-au ținut în șah, căci ți-o spui curat: popii uniți (toată cinstea excepțiunilor, de-or fi!) de regulă sunt mincinoși, denuncianți și trădători: unii dintre ei rafinați și perfizi în grad superlativ.

*

Credem că e suficient.

Cei-ce sunt curioși, pot să ce-tească spiritualul foileton în întregime, în foaia întemeiată de Barițiu și Murășaneștii de fericită pomenire, și susținută de preoții noștri.

Noi nu avem nimic de adaos.

Ne-am restrâns și în citarea pasagelor, căci sunt lucruri, cari nu se pot reproduce măcar în coloanele noastre.

Probabil, dl »director artistic« al Societății noastre teatrale, va fi vrut să facă o glumă numai pe conta discuțiilor confesionale, (de astea ne arde nouă acum?) cari de altcum nu au decurs nici odată în forma prezentată de condeiul d-sale spiritual. Dar și atunci, trebuia dumneasa să cunoască marginile, peste cari nu putea să treacă, fără a fi necuviincios și fără a compromite un vechiu și cinstit organ de publicitate, chiar la vârsta cea mai respectabilă a senilității.

Di Dr. Alex. Vaida-Voevod proprietarul acestui organ de publicitate, se identifică oare cu aceste prestațiuni spirituale și, mai ales, artistice?

Modificarea proiectului electoral. În urma desbaterii proiectului electoral în comisiunea ad hoc, guvernul a modificat mai mulți paragrafi, împotriva cărora s'au făcut în cursul desbaterii obiecțiuni. Între aceste modificări sunt unele cari se pot zice esențiale și cari favorizează mai ales locuitorii orașelor și pe industrieși. Intrucât de agronomi poate fi vorba, e de amintit, că s'a modificat paragraful, pe urma caruia avea cineva vot, dacă putea produce testimoniul cl. VI elementare. În schimb se mai recere acum pe lângă absolutiv și o dare de cel puțin 2 cor. (Asta de dragul sașilor și împotriva românilor). Iar paragraful că o avere de 16 iugăre dă

și analfabeților dreptul de alegere — e lăsată cu totul afară. (Aceasta iarăși împotriva românilor, unde analfabeții sunt mai mulți). Alte modificări se vor prezenta de guvern după aceasta. Atâta însă se vede de pe acum, că acțiunea nemeșilor și a sașilor și-a avut efectul ei.

În jurul unei abdiceri. O senzație extraordinară a fost în zilele din urmă abdicerea deputatului Neugeboren, care trimise ca din senin o epistolă prezidentului dietei Tiza, și își depuse mandatul. Abdicerea și-o motivează Neugeboren cu împrejurarea, că din unele comunicate ale cercurilor oficioase s'asăști s'a convins, că nu se mai bucură de încrederea generală a compatrioților săi și astfel e necesitat a se retrage.

Abdicerea lui Neugeboren și mai ales motivarea retragerii sale, a făcut în cercurile politice maghiare uriașă senzație. Mai ales partidul muncii și deputații unguri ardeleni, l'au capacitat cu toate puterile pe Neugeboren, ca mai ales acum în fața reformei electorale să rămână în partid. El însă s'a declarat, că nu rămâne la nici un caz, pentru că vede, că partidul popular s'asăse nu consimte cu atitudinea sa, în ceea ce privește reforma sufragiului universal.

Dară până în altă zi s'au întâmplat lucruri minunate. Sașii din Sibiu au votat încredere deputatului lor, s'au declarat mulțumiți cu atitudinea lui în ceea ce privește reforma electorală și Neugeboren și-a retras abdicerea. După culisele politice maghiare nu vedem, dară din ceea ce se întâmplă azi în comisiunea ad hoc a reformei electorale ese destul de limpede la iveală comedia acestei abdiceri. Se știe, că sași au fost mai puțin mulțumiți cu reforma electorală. Necăpătând însă asigurări categorice delă guvern, că vor fi apărați împotriva românilor

Regina rămase încântată de festivalul sfințirii, celebrat în biserica Curții și la urmă, după ce Maior o binecuvântă, îi dăruie o cruce scumpă și un inel de mare preț, cari și azi se păstrează între clenodiile metropoliei. Tot atunci înființă seminariul gr-cat. „la sfta Barbara“.

După acestea Maior „fără zăbavă“ se reîntoarce la Blaj, ca conzilier intim, purtând — el cel dintâi dintre episcopii români — titlul de Excelență. Drumul prin Ardeal i-a fost un drum de glorie și adevărată sărbătoare pentru întreaga biserică, căci „bucurie mare cu adevărat la tot clerul și poporul românesc au fost, când au văzut cu mărime cinstit venind la scaunul episcopesc pe cel ce cu vre-o câțiva ani înainte cu mare a inimilor durere l-au fost văzut cu ocară scos din țară“.

Și nu era fără temei bucuria poporului, căci Maior nu a fost om de rând. El a fost unul dintre acei rari bărbați, cari ca niște îndreptători ai vremurilor, înlocuiesc în anumite clipe un neam întreg cu toate durerile și aspirațiile lui; fulger a fost el, care a despecat întunerecul, în care orbca mulțimea norodului, nu ca s'o cufunde în moarte ci s-o trezească la lumina vieții.

Ajuns în fruntea bisericii, Maior s'a arătat un adevărat trimis al cerului, venit ca să vindece biserica de rănille multe pe cari le primise în vremurile furtunoase de sub Klein și P. P. Aren. El a înțeles, că cu

creștorea demnității crește și greutatea datorințelor și s'a pus pe lucru cu un zel și mai mare. Planuri mântuitoare s'au plămădit din frământarea creșterii și fapte mari s'au încheșat din sbuciumul ostenelelor sale. Inima lui caldă de părinte iubitor și păstor devotat a cuprin toate durerile turmei sale; ochiul înțelepciunii lui a văzut căile cari duc mai sigur și mai ușor la țintă.

Înțelegând însemnătatea capitală ce o are în viața popoarelor și a singuraticilor școala, spre aceasta s'au îndreptat mai întâi privirile lui ocrotitoare. Avea planuri, cari și azi, după atâta amar de vreme ne par îndrăznețe: voia să mai ridici atunci u gimnaziu român în Făgăraș. N'a cruțat nimic în stăruința lui pentru înfripirea acestui nou izvor de lumină și stăruințele lui arătau rezultate uimitoare. Dar prea era mare visul lui pentru vremea aceea, decât să-l fi putut întrupa. M a i o r își întoarnă toată grija spre ș c o l i l e sale, singura comoară și nădejde a sa și a întregului neam. Pe acestea le luă sub aripile-i ocrotitoare și le întări cu toate puterile. Indată a observat boala cea mai crudă, de care suferea tinerimea delă școală și pe aceasta a lecuit-o într'un chip minunat. Ca să aline durerile sărăciei — de care neamul nostru întotdeauna a avut parte din belșug — el a regulat beneficiul de pâne pentru 200 de studenți, săvârșind prin aceasta o binefacere,

a cărei mărimă și însemnătate — mai ales pe timpul acela, când drumul până la Blaj era de zile, ba chiar de săptămâni întregi — nu se poate spune cu vorba. Numai inimile acelor mii și mii de fi ai neamului nostru din ochii cărora această pâne a șters lacrimile mizeriei crude, pot înțelege această faptă în toată nobleța ei binefăcătoare. Singură fapta aceasta ar fi de ajuns, pentruca numele lui Maior cu slove de aur să fie scris în șirul mecenatilor neamului, și cu evlavie să fie pomenit din neam în neam în toate timpurile și locurile.

Dar acesta era numai începutul. În decursul scurtei păstoriri faptele dărniceii lui s'au ținut lanț și ca un râu binecuvântat s'au revărsat în toate colțurile lecuite de credincioșii săi. Astfel în butul uneltirilor dușmanilor „au dobândit locul cel de biserică și parohie în Sibiu, împreună cu grădina și moșia dinafară. Și biserica cea din Sibiu din mai mare parte cu cheltuelile lui s'au făcut, precum și biserica Târnului, Ciufudului și Vezii. În Sărvad — locul său natal — biserică frumoasă de piatră cu cheltuelile sale au făcut. În Blaj la biserica cea din curtea episcopescă turn foarte frumos și înalt, acoperit tot cu tinichea (pleu) au făcut, care apoi la anul într'o noapte de trăsnet lovit au ars... și la alte biserici multă milă și ajutor au făcut.“ (S. Klein.)

Vânturi multe și cumplite isbeau naia bisericii din toate părțile, din afară și din

au avut lipsă — așa se vede — de un pic de operație, ca să atragă atențiunea celor competenți asupra sașilor. Partidul muncii s'a speriat și le-a făcut fătașilor pe voce. Așa ne putem explica numai împrejurarea, că modificările proiectului sufragiului universal prezentat de Lukács sunt toate pentru sași și împotriva românilor. Ca să se știe.

Chestia naționalităților. În reuniunea științelor naturale din Budapesta au convenit toți matadorii politici maghiari și s'au pus se trateze „științific” chestia naționalităților. Vedem aci pledând în chestie pe unii, cari de ani nu fac altceva decât urmăresc naționalitățile cu binevoitoarea lor atențiune și își fac renume și cariere. Discuțiile se fac sub prezidiul lui Széll, care de o vreme încoace nu mai încapă de naționalități. A ajuns să dea sfaturi guvernului, că ce ar trebui să facă acesta. Vorba lui: Da sfaturi altuia, căci pe când el era ministru președinte nu putu face nimic. Într-una din ședințele acestor conveniri luă cuvântul și contele Apponyi, care zice, că împotriva naționalităților nu se poate face nimic, până ce pe scopuri speciale maghiare nu se vor asigura din budget cel puțin 60 milioane la an. Vorbele acestea a cam îngrijorat pe cei prezenți.

Correspondințe.

Despărțământul „Indol al Astei”.

Comitetul despărțământului Indol al Astei, din cauza timpului de tot nefavorabil pentru a putea străbate în satela împărășiate a amânat ținerea prelegerilor populare până

în timpul de față. Acum când jerul iernii a strâns tina drumurilor și celor mai mocirloase făcând comunicația mai accesibilă a aflat de bine a porni turacul prelegerilor populare, ca să trezească la viață și să demortească inimile înghețate de gerul neștiinței, a poporului din aceste ținuturi rămase.

Prima prelegere populară s'a ținut în 9 Februarie 1913 în comuna Hășmaș.

Școala spațioasă din Hășmaș băjbăia de mulțimea ascultătorilor. Interesul poporului față de prelegere, să observa îndatăce intra omul în comună. Deși prelegerea își avea începutul la 5 ore p. m. totuș școala și împrejurul ei era ticsit de popor încă de pe la 2 ore p. m. așteptând cu nerăbdare sosirea prelegătorilor.

M. On. D. Ioan Bucur directorul despărțământului neprezentându-se din cauza morbului, adunarea o deschide vicepreședintele dr. Ioan Giurgiu.

Urmează apoi părintele Sima din Râchiș arătând cu multă pricepere folosul economiei de vite, și arată soiurile, și modul prășirii vitelor. Vorbitorul a fost ascultat cu multă atențiune și răsplătit cu aplauze.

Al doilea vorbitor e părintele Corcheș din Șutu, care vorbește despre cinșirea Duminecii și a sărbătorilor, și despre oprirea lucrurilor servile, și a beuturii în aceste sfinte zile.

Că vorbitorului i-a succes a câștiga inimile auditorului, se vede din faptul, ca întreg poporul s'a obligat a lua un protocol despre tema prelesă, pe baza căruia să se țină strict de observarea punctelor de mai sus. Dumnezeu sigileze hotărîrea lor!

Dr. Ioan Giurgiu, vorbește despre Testament, dând bune povețe poporului în această materie.

Terminând apoi tema, mulțamește poporului pentru participare, și apoi între

urale și strigăte de „să trăiască” închide adunarea.

Mulțămirea să vedea zimbînd pe fețele tuturor.

În 16 Februarie a II-a prelegere s'a ținut în Șutu.

Părintele protopop Ioan Bucur, deschide adunarea.

Insufleții vorbitori: Nicolae Racovițan (despre nutrețul măestrit), Nicolae Vescan, (despre alcool) și dr. Ioan Giurgiu (despre poezia populară), și-au achitat rolurile peste așteptare.

Succesul acestei prelegeri e de nedescris. Întreg satul, bătrâni, bărbați, femei și copile au luat parte la adunare.

Graiul lui uneori puternic, convingător și instruitor al vorbitorilor, a deschis lăcata și a celei mai zăvorite inimi.

Poporul din ce în ce mai mult, începe a cunoaște rostul Asociațiunii, și a o îmbrățișa cu căldură. De un an și ceva de când s'a înființat despărțământul Indol al Astei, o mulțime de foi străbat aproape toate satele.

Poporul din Hășmaș și din Șutu cu drag își va aduce aminte de serile plăcute din 9 și 16 Februarie 1913 când li-s'a dat prilej la atâta premenire sufletească. L.

Reviste.

Abrogarea legii iezuitice din Germania. Pe urma Kulturkampfului întreprins de cancelarul de fier Bismarck, s'a adus în 1872 o lege excepțională în Germania, îndreptată direct împotriva iezuiților. S'a zis

lăuntru, cercând să o ducă la perire. Pentruca să poată ținea pept furtunii și să poată înfrânge valurile contrare, Maior avea lipsă de stâlpi tari și neclintii în fața primejdiiilor, de preoți cu carte multă și cu și mai multă dragoste de lege și neam, cari în urma lor să răspândească lumină, să arete poporului calea adevărului, întorcându-l la biserica Romei și apărându-l după putință de nedreptăți. De aceea el a trimis o mulțime de tineri dostoynici la seminarile din diferite orașe ale patriei, din Viena și Roma. Nemuritorii luceferi ai Blajului, G. Șincai și P. Maior, lui au de-ai mulțumi rezultatele la cari au ajuns, căci el i-a trimis la Roma. Tot cu scopul de-a crește preoți luminați a format seminarul teologic de astăzi, împreună seminariul mănăstirii sf. Treimi cu cel diecezan sau al lui Aron. Dar mai mult decât toți preoții pentru întărirea bisericii a făcut el, preotul cel mai mare. „Nemăsurată râvnă având — după cum ne spune Petru Maior — ca să vadă pe toți Românii adunați într-una, cu tot dinadinsul au început întru aceea a lucra, ca pe toți Românii din Ardeal să-i facă uniți și mult sporiu foarte făcea întru eugetul său. Iar după ce au dobândit dela împărăteasa ea de tot să se lăpede de lângă Vlădica uniților popistașul teolog” — din cauza căruia multe rele veniseră asupra bisericii — „nu sate, ci ținuturi întregi cu multe miriade, adevă cu multe zeci de mii de oameni după îndemnul Vlădicului acestuia se întorcea la unire”.

Trecea poporul la unire, pentruca Maior i-a arătat, că aceasta e singura cale ce duce la mântuire, trecea pentruca vedea în el solul trimis din ceriu spre a alina durerea celor năcăjiți, spre „a vesti cu Isaia prorocul săracilor mântuire, a vindeca pe cei zdrobiți la inimă, a propovădui robiților iertare și orbilor vedere.”

Petrecând mai mult pe sate, decât acasă, Maior a ridicat biserica la mare strălucire. Progresele extraordinare ale sfintei uniri umplură de invidie și de teamă pe puternicii zilei, cari numai binele neamului nostru nu-l doriau. Începură ai pune episcopului fel și fel de pedeci, așa încât neînțelegeri aspre se născură între el și guvern. Din cauza acestora, precum și din cauza conflictului tot mai încordat dintre banul episcop și călugării în veci nemulțămiiți, în 17 Martie 1782 marele Vlădică trebni să-și ia rămas bun dela grădina, pe care cu atâtea jertfe și trudă o ridicase la mare înflorire. E de o duiosie nespunsă actul lui de renunțare la scaunul episcopesc. E o icoană tristă, în care e cuprins tot sbuciumul traiului său de trudă fără odihnă, este oglinda măiastră a unui suflet mare, care toate le face în Dnul, pentru binele de obște. „Din tinerețele mele — așa începe actul — toate puterile, năzuințele și averile mele le-am folosit spre binele de obște și spre serviciul suprem... dar mai ales de 10 ani de când sunt denumit episcop, mai mult am fost la

misiuni pe sate decât acasă și după chemarea mea veghind pe mulți rătăciți i-am readus la staulul lui Hristos și între dificultăți și dușmăni continue în biserică am sădit biserică nouă”. Apoi amintind cu un fel de ironie împrejurările grele, cari îl îndeamnă să lase locul altuia mai bun, continuă cu tristețea: „Eu acum cu apostolul ginților scad, timpul morții mele e aproape; luptă bună m'am luptat, cursul vieții l-am consumat, credința am păzit”. „Deși biserica aceasta s'a sporit și lătit prin ostenele și sudorile mele, totuși mi-e destul a o fi chivernisit lui Dzeu și dela el a așteptat răsplata și nu-mi rămâne alta, decât a petrece zilele bătrânețelor mele înfrânate în liniște și a mă îngriji mai vartos de mântuirea sufletului meu; departe de afaceri. Am învățat cu apostolul, că sunt harnic, în cari sunt, știu și a mă umili și a fi în abundență, știu și a mă sătura și a flămânzi, și a avea de prisos și a suporta neajunsuri, toate le pot în acela, care mă mângăie”. Se înalță dintre aceste șire un suflet frumos, care neabătându-se nici odată dela căile Dnului, totdeauna la ei și-a aflat scăparea și mângăierea, suflet, de care azi rar mai aflăm.

A fost sgaduitoare scena despărțirii dintre banul episcop și clerul și poporul adunat în catedrală. Pe fața de-apururi senin, zimbătoare a bătrânului de 67 ani se lăsă acum o umbră de întristare și când giasu-i de apostol — în care vibra durerea părin-

aci, că iezuiții germani trebuie să-și desființeze casele lor și ca nu cumva să-și continue activitatea eventual ca preoți mireni. S'au stabilit dispoziții speciale, cari au dat drept de control și dispunere nelimitată guvernului. Impotriva iezuiților veniți din alte țări s'au luat măsuri severe, cari astfel puteau fi excorțate și trecuți peste graniță ori când.

Partidul catolic din dieta imperială, centrul, a început de mult o crâncenă luptă împotriva acestei legi excepționale, dar, izolat fiind, lupta aceasta a rămas fără rezultat. De abia în 1904 i-a succedut centrului a modifica paragraful de lege, în urma căruia iezuiții puteau fi ori când dați peste graniță. Alegerile dietalii din urmă însă, organizația severă a centrului și societatea catolică, care începe a fi un factor catolic tot mai puternic în imperiu au pus în sfârșit capăt și acestei legi. În 19 faur dieta imperială a primit cu o mică majoritate propunerea făcută de dr. Spahu, ca legea despre iezuiți să fie abrogată iar călugărilor să li-se asigure o libertate de acțiune nelimitată.

Exportul de carne al României în Austro-Ungaria. Pe urma convenții vamale, încheiată între Austro-Ungaria și România, aceasta din urmă avea drept de un export fixat

în numărul maximal de 20,000 vite mari și 90,000 de porci anual. În vederea acestui export România a și clădit la punctele mai principale din graniță abatoare uriase, dar n'a fost capabilă, ca să exporte, la cât avea drept în sensul convenției. În anul expirat a exportat abia 8,000 de vite mari și 4,000 de porci. Aceasta împrejurare e determinat monarhia, ca să între în pertractării cu Serbia, căreia să-i cedeze o parte din importul garantat României. Acum vine știrea din București, că ministrul de agricultură a intervenit la Viena zicând, că România e gata a satisface punctelor din convenția comercială și spre scopul acesta va mai ridica un abator la Burdujeni. Intervenirea aceasta a ministrului român a tulburat pe un moment mersul pertractărilor vamale dintre Serbia și Austro-Ungaria.

Revoluția din Mexico. De vre-o câțiva ani se țin revoluțiile lanț în Mexico. Fostul prezident al republicii Porfirio Diaz a trebuit să se refugieze dinaintea trupelor biruitoare ale generalului Madero, care pe urma acestei învingeri s'a proclamat de prezident al republicii. Mult timp apoi n'a dominat nici acesta în pace, căci în curând se ivi o nouă rescoală, pe care o înțepia generalul Diaz, un frate al fostului prezident.

Acum ne vine știrea, că Madero a fost învins și prins cu toți ministri săi. Ca să-și mântuie viața a abzis din prezidenție și a recunoscut pe Huerta candidatul revoluționarilor de prezident. Diaz a acceptat condițiile, dar pe fratele lui Madero, care se zice, că ar fi fost mare tiran, l-a împușcat.

Diferendul româno-bulgar. În chestia conflictului româno-bulgar până acuma nu s-a ivit nici un moment mai însemnat. Știrile alarmante înse, de cari e plină presa mondială azi, dovedesc că criza a ajuns într'un stadiu acut și că în curând va trebui să se facă lumină. Foile engleze aduc deja știrea hotărâtă, că România s'a concentrat o parte însemnată a trupelor sale la granița Dobrogei și pe insulele Dunărei, și e numai chestie de timp, când va trece ca să ocupe Silistria și quadrilaterul. Marile puteri au intervenit atât în București cât și în Sofia, sfătuind guvernele să judece situația cu toată calmitatea, altcum marile puteri bucurosi să angajază la aplanarea conflictului dintre acestea două țări. Bulgaria s'a declarat mulțumită cu rezolvirea chestiei în forma aceasta, România înse deoșamdată nu s'a pronunțat căci guvernul e hotărât, a nu lăsa din punctul de vedere românesc nimic și pretinde teritorul dela Turtacaia până la Balcic.

telui, care își părăsește fiii — rosti cele dintâi cuvinte: „din tineretele mele multe patimi se luptă cu mine“ toți ascultătorii isbucniră în hohot de plâns.

Insoțit de jalea și iubirea întregului Ardeal plecă spre Alba-Iulia, ca să-și inmormânteze în singurătatea zidurilor mănăstirei de acolo zilele câte le mai avea; până când moartea l-l ușură de povara traiului amar și de oboseliile lucrului neîntrerupt, în primele zile ale lui Februar 1785.

La căpătâiul lui a veghiat, alinându-i suferințele din urmă, „până și-a dat sufletul lui Dzeu“, cel mai mare învățat a vremii sale, nemuritorul Samuil Klein.

Testamentul lui Maior este ultima și cea mai strălucită dovadă a bunătății și înțelepciunii lui. Toată averea și-o lăsă spre scopuri pii, pentru biserici, pentru văduve și orfani. De cea mai mare însemnatate e fundațiunea de 120 galbini, din cari să se remunereze tinerii, cari în ziua aceasta de „Trei sfinți“ țin discursuri ori declamează în limbile propuse în școală. Nici chiar de călugării, cari li cauzaseră multe zile amare nu-și uită în ceasul morții. Li iertă pe toți, lăsând fiește căruia câte-o sumă mai mare sau mai mică de bani.

* * *

Așa a fost, așa a lucrat Grigorie Maior. Chipul lui de apostol senin și înflăcărat ni-se prezintă în cartea vremii încunjurat de aureola glorioasă, ce se așază un-

mai pe capul acelor bărbați, cari înzestrați cu o inimă mare și cu multă putere de muncă, jertfindu-se pe sine au condus noroade la mântuire.

Icoana lui de erou a dragostii de lege și neam ia proporții uriase în fața celor de azi. Stăm uimiți și nu avem cuvinte pentru preamărirea operei lui. Nu știm ce să admirăm mai mult în povestea vieții lui pline de învățături: hărnicia fără samăn și statornicia nebiruită, cu care a luptat pentru un scop mare; ori adâncea lui înțelepciune și aceea bunătate a inimii, care l-a făcut părintele tuturor?!

Luptă bună a luptat el cât a trăit și răsplata cea mai strălucită, care s'a dat cuiva, a câștigat-o: dreptul la recunoștința neamului. Iată comoara, pe care furii nu o sapă, rugina nu o mănâncă și dintele vremii nu o roade!

Căci negura vremilor ce fug și șirul fără sfârșit al anilor cari sboară nici-odată nu vor putea întuneca strălucirea faptelor lui Grigorie Maior. Amintirea lui vie va trebui să rămâie până când se va mai vesti cuvântul de pe catedrele acestor falnice școli, pânăce cu pânea lui se vor sătura fi fiământzi și dornici de învățatură ai neamului nostru. Numele lui cu slove de pară e scris în sufletele neamului românesc, și cu evlavie va fi pomenit până când un fluer cu cântec duios va mai desmerda freamătul codrilor de brad și va mai înflora tăcerea pletoșilor Carpați.

Pagini științifice.

CUCERIREA VĂZDUHULUI.

III. Aeroplanul.

Baloanele, dirijabile și nedirijabile, având un volum de tot mare și greutate mică sunt foarte expuse curenților din atmosferă și afară de aceea sunt și foarte costisitoare. De aceea s'a căutat o rezolvire mai potrivită și mai accesibilă a problemei sburatului, o rezolvire pusă cu totul pe alte baze.

Fiind studiat tot mai exact, sborul paserilor și a altor vietăți, s'a ajuns la dovada cea mai lămurită, că poate pluti în aer și un corp mai greu decât aerul.

Insuși felul de rezolvire a sburatului cu aparate mai grele decât aerul l'a dat o jucărie, cunoscută în China și Japonia încă din celea mai vechi timpuri: smeul de hârtie. Tras de sfoară planul de hârtie, smeul, alunecă deasupra stratelor de aer și se urcă oblic (pieziș), cu atât mai repede, cu cât băiatul ce ține sfoara fuge mai repede.

Dacă aplicăm în locul sfoarei, trasă de băiat, o elice, învârtită cu iuteală mare de către un motor, atunci elicea înșurubându-se în aer, va trage după sine planul de care e fixată, iar așezând planul acesta puțin peziș,

față de direcția orizontală, aerul va împinge în sus planul nostru, așa că avem un plan ce se urcă în aer, un aeroplan.

La începutul experiențelor cu aeroplane însă nu erau nici motoare destul de ușoare și nu se cunoștea nici puterea de tracțiune a unei elice în retiro. Primele încercări s'au făcut așa, că se duceau cu aparatul pe un loc mai ridicat și fixându-și aripile de trup, fugeau pe deal la vale într-o direcție contrară vântului până ce puterea aerului ajuns sub aripi nu era atât de mare, încât să ridice pe om cu aparat cu tot de la pământ. Astfel drumul de aci până la poala dealului se făcea în aer pe un plan cu mult mai puțin înclinat decât muchea dealului.

Chiar așa sburau cu miș și milioane de ani paserile străvechi. Acestea nu știau sbură în înțelesul de astăzi al cuvântului, ci se aruncau numai de pe stânci înalte, și fără să dea din aripi ori poate numai de tot puțin, se enfundau pe încetul, chiar așa cum fac și astăzi paserile mari, ca vulturul și uliul, cari folosind puterea vântului în direcție opusă rotește în înălțimi mari cu aripile întinse, și fără să și le miște.

Acest fel de plutire în aer, sau cum se mai zice — sborul planat, a fost începutul sborurilor cu aeroplanele de astăzi. Cu acestea aparate s'a studiat curenții și rezistența aerului față de fețele de diferite forme ale aparatelor de sburat.

Începutul acestor cercetări l-a făcut distinsul aviator german Otto Lilienthal în deceniul din urmă al secolului trecut. În anul 1891 i-a succés — slobozindu-se de pe dealuri — se făcă în aer drumuri până la 100 de m. Stabilitatea aparatului i-a crescut mult, aplicând două planuri unul peste celalalt, va se zică făcându-și sborurile planate cu un biplan fără de motor.

Lilienthal, până în 12 August 1896, când căzând în apropierea Berlinului dela o înălțime de 15 m. și-a rupt șira spinării, a pluit în aer cam de 2000 de ori, pe distanțe dela 3—400 m., și dela o înălțime cam de 30 de m.

Pe drumul indicat de Lilienthal s'a distins între alții inginerul american Channte, care și-a construit aparatul de plutire cu 5 planuri. Mai apoi cu un aparat cu două planuri a făcut o serie de experiențe încoronate de succés.

(Va urma.)

Noutăți.

Pentru fondul cultural. Dl Ioan Corbu asesor orfanal în Bistrița, a subscris 200 Cor., în favorul fondului cultural arhiepiscopozan, obligându-se a plăti 20 cor. lunar. Spriginirea acestui fond nici odată n'a fost mai imperios cerută ca acum, când s'a început o acțiune în stil mare pentru instruirea analfabeților.

Conferența învățătoarească dela Cluj. Sâmbătă în 15 l. c. a avut loc în Cluj o conferență învățătoarească la care au luat parte reprezentanții reuniunilor dascălești din Ungaria. Scopul conferenței a fost stabilirea paragrafilor jignitori intereselor învățătorimii române, și aglanarea modalităților de lipsă pentru delăturarea acelor paragrafi cuprinși în noul proiect ministerial pentru salarizarea învățătorilor. Consfătuirea

a fost chemată de Ion P. Lazar, directorul „Gazetei învățătorilor“ din Șimleu. Au luat parte vre-o 30—40 de învățători. Biroul s'a constituit sub prezidenția directorului școlilor normale din Năsăud: dl Cl. Grivase, iar referentul a fost dl Lazar, care a lămurit pe deplin starea creată școlilor noastre și susținătorilor ei deopotrivă prin noua lege. Discuțiunile ce s'au ținut, și în general și în special, s'au ținut cu vrednicie și apărarea intereselor școlilor și învățătorimii noastre, a fost vrednică. Gravaminile dascălimei au fost cuprinse în un memorand, pe care o comisie de 4 il va preda personal Mitropoliților amânduror bisericii românești din Ardeal, că să-l subștearnă Ministerului de culte.

Păcat numai, că adunarea s'a făcut așa, mai mult pe neobservate și pare că cu încunjurarea opiniei publice românești, aiceum puteau face dnii învățători lucruri și mai de ispravă, precum au făcut. Căci tocmai de o chestiune, care interesează pe învățătorii români mai mult, nu vedem, ca să se fi ocupat adunarea. E chestia învățătorilor penzionați, care credem, ca interesează cu mult mai de aproape pe toți învățătorii români, poate chiar mai mult decât urcarea lefilor de câtră stat. Căci la dreptul vorbind, ce vă doare atata capul de nu știu care clasă de salarizare învățătoarească, în care ajunge învățătorul după 35—40 ani, când ai noștri nu ajung acolo niciodată. Învățătorii noștri de abia ajung la etatea cu dreptul de penzie și — pacheteaza. Azi-mâne vom avea mai mulți învățători penzionați decât activi.

Și e ceva natural aceasta. În o mai deplorabilă și nesigură situație nu este oficial, ca învățătorul român. Pentruce așa dară nu s'a discutat și aceasta chestie în adunarea generală din Cluj? Și pentruce și-au uitat dnii învățători de colegii lor, cari azi penzionați cu câte o sută flor. etc. tânjesc și sunt peritori de foame? Nu ar fi fost oare echitabil, ca la o adunare de învățători să se trateze și îmbrățișeze întreg complexul chestiunilor, cari interesează pe învățătorimea noastră. Să sperăm, că comisiunea incredințată cu redactarea memorandumului, nu va uita de cei mulți penzionari, osândiți la o mizerie fără păreche.

Mulțămită. Dșoara Eugenia Pop, fica preotului gr.cat. din Rteiu de Câmpie înscriindu-să de membră fondatoră la „Reuniunea femeilor gr.cat. „Sfânta Maria“ din Lechincioara a solvit taxa de 30 coroane, pentru-ce în numele reuniunii ne exprimăm și pe aceasta cale cele mai călduroase mulțămite! Lechincioara la 18 Februar n. 1913. *Victoria Bogdan* prezidentă.

Dare pe lemnușe. În Austria vor fi lemnușele începând cu anul viitor, mai scumpe. Statul ia dare după fiecare șcutulă 2 fl., prin urmare pe viitor se va ridica prețul lemnușelor dublu. Deocamdată se înțelege numai în Austria.

Vestitori credinței. În nrul recent revista italiană „Missioni catolice“ aduce o statistică a acelor preoți și propovădnitori ai credinței catolice, cari au căzut victimă misiunea sfintei, pe care și-au împlinit-o cu toată abnegarea.

În anul 1910 și-au dat viața ca victime a vocațiunii lor 178 de înși, între cari sunt 12 episcopi. După naționalitate sunt 87 Francezi, 22 Germani, 22 Italiani, 16 Șpanioi, 8 Belgieni, 8 Olandezi 5 Americani, 2 En-

glezi, Irlandezi, 2 Canadeni, 1 Austriac, 1 Turc, 1 Indian și 1 Brazilian.

Ei sufer moartea pentru credința adevărată, de care nu vor să se departă, nici în fața călăului. Nu îi poate înfrica nici rugul, nici săgețile înveninate a Indienilor, nici torturile sălbaticilor, ci pășesc pe rug își desfăc pieptul, ca să fie loviți de săgețile înveninate. Pătruși de misiunea lor cea sfântă își împlinesc cu abnegație acești misionari oficiul lor, simțindu-să fericiți, că pot muri pentru credința catolică. (V. C.)

Spioni în armata română. Un caz de o senzație uriașă s'a petrecut în zilele aceste în București. Căpitanul Rodrig Goliescu a fost prins când mergea seara spre casă și dus înaintea parchetului militar, care îl urmărea de mult pentru spionaj! Căpitanul în momentul, când a fost deținut, a opus cea mai hotărâtă rezistență și-a tras sabia asupra polițiștilor, cari l-au urmărit. Dar au fost toate zădarnice, căci a fost desarmat și deținut. La el s'au aflat unele planuri false privitoare la mobilizarea armatei române, pe cari i-le-a dat un funcționar din ministerul de războiu, ca să i-se dovedească culpabilitatea. Căpitanul trădător a recunoscut faptul și a zis, că o mare putere (Rusia?) i-a promis un milion pentru planurile de mobilizare ale armatei române. S'a constatat din corespondența întinsă a căpitanului, că a fost în legătură cu niște indivizi din Galați și cu alte persoane — unii ofițeri evitaji și penzionați. Prinderea acestora încă s'a ordonat.

America împotriva analfabeților. Am zis în zilele trecute, că e în pregătire un nou proiect de lege, care va opri pe analfabeți de a mai merge în America. Acum vine știrea, că proiectul acesta a fost respins. Prin urmare analfabeți vor fi totuși admiși pe pământ american.

Posta Redacțiunii.

Am primit abon. dela dl Silviu Pascu preot gr.-cat. în Széphely p. Széphely. Până aci numi-a mai venit înainte numirea aceasta. Rugăm deci a ne face cunoscută numirea românească, ca să ne știm orienta.

Red. & Adm. „Unirii“.

Sculptor român.

În atelierul firmei

Ion și Aurel Cotîrlă

sculptori tâmplari și auritori în Oravița română (Oráviczafalu Krasószörény megye).

Premiați cu medalii și diplome dela expozițiile: București, Sibiu, Panciova și Lugoj. Să lucrează: Iconostase (temple), tronuri, jcturi, ripide, chivote etc. adică întreg aranjământul bisericesc, în ori ce stil, l'a dorință și în bizantin cu motive românești și cu prețuri absolut solide. La dorință pot veni la fața locului, pe speșele mele, pentru deplina înțelegere asupra lucrărilor. Spre asigurare, nu se cere înainte nici un ban până după predarea lucrului: un favor, ce dela străini nu să poate avea. La cerere servesc cu atestate dela lucrări de până acum. Se capătă chivote și ripide cu prețuri foarte redusă, să se ceară de probă desemnuri.

Rog binevoitorul sprijin Românesc.

(112) 13—25

Partea Literară.

Despre viața curată. Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Cine își dă silința să înainteze pe scara perfecțiunii morale, acela totodată își asigură trup frumos la înviere; nu dela noi a atârnat, cum să fie trupul nostru din viața aceasta, dar soarta viitorului e în mâinile fiecăruia. După gradul de desăvârșire al sufletului, așa va fi și gradul de frumusețe și fericire al trupului.

Știm foarte bine, că tinerețea se însușește pentru tot ce e frumos și nobil. Dar, te întreb există chemare mai sublimă, decât cultivarea sufletului, când ți-se deschide în forma aceasta o perspectivă atât de luminoasă: fericire dumnezească și un trup chiarificat, nespus de frumos?

Până acum, iubite cetitorule alții te-au crescut, alții ți-au arătat calea pe care să mergi; acum a sosit timpul, ca însuși să te cultivi. Ai ajuns ca Hercules la răspântii: o cale strâmtă grea și colțuroasă — a virtuții —, conduce la fericire adevărată pământescă și cerească, — cealaltă largă și comoadă — a păcatelor — te aruncă în pierzarea vecinică.

Cred, că ți e cunoscută istoria lui Hercule. Acest erou al bărbăției și puterii era fiul zăului suprem. Ajungând la etatea tinereții a trebuit să se hotărăască pentru bine ori rău, pentru păcat, ori virtute; a trebuit să se decidă, că vrea să înainteze pe calea prăpăstioasă și grea a virtuții, care te duce la ceriu, ori pe calea plină de flori și comoadă a păcatelor, care se termină în iad.

Voină să mediteze înainte de a se hotărî, care parte își va alege, s'a retras din lume într'un loc fericit, liniștit. Într'o zi mergând cufundat în gânduri, ajunge la răspântii; nu știa să apuce la stânga, ori la dreapta. Deodată se ivesc două femei: una frumoasă și seducătoare, cealaltă modestă și sfioasă. Cea dintâiu răsărind se apleacă spre el, îi descrie cu patimă bucuriile vesele ale plăcerilor, îi arată fericirea ce îl așteaptă în o viață petrecută în bucurii și-l cheamă cu glas de sirenă să pornească pe calea ușurată a desfătărilor. Se înțelege, că n'a amintit, care e sfârșitul acestor bucurii, ca să-l poată câștiga pe partea sa.

Cu pași liniși și tremurând se apropie cealaltă femeie de Hercule, îl agrăiește blând să-i urmeze, căci vor merge pe o cale grea și stâncoasă, dar vor ajunge în urmă în o țară fericită și frumoasă. Eroul nostru n'a ezitat mult, și-a adus aminte, că el e scobitor din zăi și s'a hotărît să meargă pe calea spinoasă a virtuții. S'a luptat mult, dar a învins, și astfel a devenit locuitor al elizului împreună cu zeii.

Ai văzut, iubite, că ți-se deschid numai două căi, a binelui și a răului, calea mijlocie nu se dă! pe care vrei să mergi?

Înainte de a te hotărî să-ți aduci a-minte de originea ta înaltă, de nobilitatea dumnezească, prin care te-a ridicat la zări depărtate și nu te face nedemn de grația lui Dumnezeu.

Principiul genialului naturalist Pasteur: per vias rectas, să înaintezi totdeauna în sus și pe calea cea dreaptă, acesta a salvat nevinovăția tinărului și a dat direcție ideală bărbatului.

„Per vias rectas... să umblă și tu, pe calea dreaptă spre tatăl tău ceresc.

4. Fragment din ordinea naturală.

Ori în care parte ne vom purta ochii și ori unde vom merge, în tot locul vom da de oameni. Nu putem da răspuns la întrebarea, că oare câți oameni trăiesc pe globul nostru? Nu putem da răspuns, deoparte, fiindcă negrii din Africa și Indianii din America nu conduc matricule, de altă parte numărul oamenilor se schimbă zilnic, ba putem zice, că în fiecare oră. În o singură zi sunt cam o sută de mii de nașteri și cam tot atâtea cazuri de moarte, așa că chiar să știm astăzi cu toată punctuositatea numărul oamenilor, mâno deja numărul acesta nu ar mai fi adevărat. Așa cu număr rotund, se socotesc a fi o mie cinci sute sau o mie șase sute milioane de oameni. Frumusețel număr, nu-i drept?

Acum se ivește întrebarea, că de unde e mulțimea aceasta mare de oameni? Au ieșit oamenii aceștia nemijlocit din mâna lui Dumnezeu, ori s'au înmulțit pe altă cale?

Putem observa, atât în materia moartă, anorganică, cât și în natura vie o idee foarte sublimă: legea cauzalității secundare, care lucrează cu o anumită necesitate. Sistemul solar nu-i susține direct mâna atotputernică alui Dumnezeu, ci legea gravitațiunii, care e sădită de Dumnezeu în materia moartă. Plantele de pe câmpii, cari ne delectează privirea, mulțimea cea nespusă de animale, nu le crează de drept Dumnezeu, ci se înmulțesc în urma legii date de Dumnezeu naturii lor. Universul întreg e un adevărat „mobile perpetuum“, e ca un orologiu, pe care măiestrul său l-a tras odată și umblă în continuu, fără încetare.

Lumea e în continuă schimbare și dezvoltare, în sensul acela, că din o ființă vie se naște alta. Evoluția aceasta totdeauna a fost cunoscută înaintea oamenilor. Științele naturale moderne însă, ne vorbesc despre altfel de evoluție și anume, că din ființele imperfecte, adică de o specie mai inferioară, s'au dezvoltat ființe mai perfecte, mai superioare. Adevărul e foarte puțin, pentru că știința ne poate arăta evoluție decât în cadre de tot reduse — se pot primi rase mai nobile, dar tot în aceeași specie. Iar straturile pământului, unde se cuprind tot felul de plante și animale, dela cele inferioare până la cele mai complicate, ca într'un muzeu bogat, nu întăresc de loc aserțiunea naturaliştilor. Dar să presupunem, că știința statorește, că toată lumea plantelor și a animalelor s'a dezvoltat din patru-cinci ființe străbune, în cazul acesta puterea și înțelepciunea dumnezească s'ar arăta și mai minunat. Căci e lucru cu mult mai mare a crea o astfel de ființă, care cu schimbarea îngrejurărilor să poată da naștere la alte specii nenumerate de ființe, decât una care se dezvoltă în numai o direcție. Și dacă

știința ar putea să ne arate, că toate ființele s'au dezvoltat din o singură ființă creată de Dumnezeu, ființa aceasta ar fi cea mai mare minune din câte cunoaștem până acum. Dar știința naturală, e departe de a ne dovedi lucrul acesta, și celece ne povestesc „savanții“ despre evoluția speciilor sunt fabule scornite, ori închipuite, cu foarte puțină aparență de adevăr. Părerea aceasta este părerea celor mai de frunte naturaliști; iată ce zice profesorul Branco despre originea omului: în 16 Aug. 1901 la congresul Zoologic, „Despre originea omului paleontologia nu ne spune nimica, ea nu cunoaște pe străbunii omului“.

În anul 1902 profesorul Reinke face declarațiuni tot în sensul acesta:

„Se ține de demnitate științei, ca să spună verde, că nu știe nimic despre originea omului“. Prin cuvintele aceste Reinke vrea să zică, că după ce știința nu ne poate lămurii în chestiunea despre originea omului, trebuie să recunoaștem, că el este creațiunea lui Dumnezeu.

Dacă noii învățați și-ar lăsa frica de religie și nu ar considera necredința ca o podobă externă necesară a științei, nu ar compromite așa de des adevărata știință prin exagerări și afirmațiuni necontrolate. Dar să ne întoarcem la obiectul nostru.

Am zis mai sus, că în natură putem observa legea cauzalității secundare; legea aceasta o găsim și în viața omenimei. Dumnezeu a creat o păreche de oameni pe Adam și Eva: „Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Lui; după chipul lui Dumnezeu l-a creat pe el; i-a făcut pe el bărbat și femeie“. (Moisi I. 27); cetim pe pagina primă a s. Scripturi.

S. Scriptură ne dă deslușiri limpezi și în ce privește modul creerii. Trupul omului l-a făcut din pământ și după aceea a suflat în fața lui suflare de viață, adică suflet nemuritor.

Prin cuvintele aceste înțelegem, că trupul e din materie, iar sufletul este creațiunea spirituală, nemijlocită alui Dumnezeu, și astfel el nu aparține lumii materiale.

S. Scriptură zice „și i-a făcut pe ei, Dumnezeu, bărbat și femeie“, iar în cap doi ne descrie cum a creat Dumnezeu pe femeie din coasta bărbatului; iată o întâmplare peste care necredincioșii trec cu un zimbet de batjocură; dar și aici se împlinește adevărul, că înjură, ce nu înțeleg.

(Va urma).

Noaptea sf. Bartolomeu.

După **BOLANDEN**.Trad. de **Aurel B. Gajia**, profesor.

(Continuare).

Până când Rapin le spunea aceste, fața regelui se schimba din ce în ce, pe urmă zise:

— Dumnezeule, da, voiesc împiedecarea măcelului! Înainte! Dacă Celigny și muritorii atunci năile noastre au ars, și nu ne mai putem întoarce. Pentru aceea înainte! Frăbește la Mortpension, pentru-ce întârzi?

Peste un sfert de oră prin coridoarele rele din Louvre s'a auzit un șgomot mare. Se auzia deschizătura ușilor și voci de bărbăți, unii strigau nume, alții abia îmbrăcați fugeau ca să scape, urmăriți fiind de ostașii,

cari veniau drept în fața lor. Alții nobili hugenoți cari aparțineau partidei regelui de Navarra și prințului Conde, erau legați și târați în curtea castelului. Unii din ei cercau să scape, câțiva au și fugit.

Gaston de Levis, vicomte de Leyrau, secretarul regelui de Navarra, au alergat în salele de jos. Li urmărea cinci ostași. Vicomtele fugia mai repede decât ostașii. A năvălit asupra ușii strigând cât l'a luat gura: „Navarra! Navarra!” Cameriera Margaretei i-a deschis ușa. Regina neștiind nimic de tot lucrul s'a trezit și speriată s'a ridicat în pat. A văzut că vine către ia un om plin de sânge.

— Navarra, scapă-mă! a strigat Gaston. Scapă-ți prețitul! Vreau să mă ucidă!

S'a aruncat în patul ei, a cuprins-o cu amândouă brațele și era așa de înfricat încât credea că stringe în brațe pe regele. Margareta a strigat după ajutor; asemenea striga și vicomtele! Margareta ca să scape s'a interes repede de ceea parte. Dar înzădar căci Gaston nu o lăsa din mâinile lui chemând în ajutor în continuu pe Navarra. Atunci au năvălit în odaie ostașii și s'au mirat văzându-și prada în palatul regelui.

— Scăpați-mă de nebunul ăsta! a strigat Margareta.

Cu mare greu au scos-o din brațele lui.

— Ce se însamne asta? ziseră privind pe omul plin de sânge. D-ta ești vicomtele de Leyrau?

— Pentru Dumnezeu scapă-mă! se ruga vicomtele. Voiesc să mă ucidă!

— Voiti să-l omorâți?

— Regele a dat ordin să ucidem pe toți hugenoții afară de prinții regești, zise un ostaș.

Margareta a palizit, și fără se zică un cuvânt privia la ostași.

— Scapă-mă majestate! se ruga Levis cu tot sufletul. Cugetă-te la credința mea din trecut. Scapă-mi viața!

Regina desbrăcată a sărit din pat.

— Pe el nu-l veți ucide, zise ia prinzând pe Gaston de mână.

— Avem mandatul cel mai strict, zise un ostaș.

În momentul acela a intrat în dormitor un gardist, care nu s'a mirat atâta de scenăria ce se petrecea acolo, cât mai mult de situația surorii regelui.

D-le gardist, privește ce fac cu mine! E chiar obrăncie zise Margareta. Vreau să omoare un cavaler, care a alergat la scutul meu.

— Fii liniștită majestate, zise gardistul. Vicomtele e socotit ce e drept în șirul jertfelor, dar dacă majestatea Voastră li va exopera grație dela regele, va rămânea în viață.

— Mă voiu întrepune pentru el, zise Margareta cu glas tremurător. Oh Dumnezeu, ce lucru înfiorător!

— Conduceți pe Vicomtele în odaia din turn până când vom ști decisiul regelui, zise, gardistul.

— Majestatea ta ai lipsă de îngrigire. Permite-mi să te conduc în odaia prințesei de Lotharinghia.

— Margareta s'a ridicat și și-a întins mâna gardistului. Eșiră pe ambitul bine luminat. Aici auziră zingănit de arme și sgomot mare. Lângă perete sta răzimat, cu sabia scoasă, unul din soții lui Conde, apărându-se în contra alor doi ostași și tocmai când Margareta trecu pe lângă ei l'au străpuns

în piept, și îndată un pârâu de sânge a improscat haina albă, de noapte, a reginei. A amețit. Gardistul o luă în brațe și așa o duse în odaia prințesei de Lotharingia.

Contele Artur Antremont, unchiul Blancei, tocmai dormia când s'a început în Louvre măcelul. De când cu ofensa făcută de Regnier, el n'a mai avut zi bună. La supărat mult că regele nu ia permis să dueleze cu Regnier. În noaptea de sf. Bartolomeu s'a trezit în sgomotul cel mare, s'a îmbrăcat, a ieșit pe coridorul plin de sânge. Din părțile îndepărtate ale Louvre-ului se auziau zingăte de arme și strigăte.

— Ce-i asta? zise în sine contele.

Înainte pe coridor ascultând la fiecare paș. Auzise și sgomotul din oraș, provenit din unele pușcături îndreptate în diferite direcții. Deodată s'a cugetat la ceva răzvrătire.

— Dumnezeu, e revoluție! S'au răsculat hugenoții și asediază Louvre-ul.

A pășit înainte. A convenit cu Rapin.

— Ce însamnă asta? Doar nu sunt hugenoții?

— Da hugenoții s'au conjurat de nou, zise Rapin. Noroc, că conjurația lor a fost descoperită de cu bună vreme. De prezent partizanii regelui liucid prin Parisul întreg.

Antremont auzind vestea, iau venit în minte cugetele din zilele trecute. Regnier va fi ucis înainte de ași răsbuna asupra lui. Contele amețise.

— Unde-i regele? zise în sine.

— În odaia albastră, dar permite-mi conte să te petrec și eu! D-ta nu ai nici un semn și vor crede că ești hugenot și te vor ucide.

Ambii grăbiră în odaia albastră.

Câteva ferești de ale odăii se deschideau spre curte. Acolo, ardeau focuri în cazane mari. Cavalerii regelui de Navarra și alii Conde, fiind conduși în curte au fost străpunși. Zădarnic cereau grația regelui, ce sta alături cu mama lui în fereastră și priviau la îngrozitorul spectacol.

— Nici o grație, zicea regele din când în când. Mai bine dacă vă vărs eu sângele, decât să-l vărsați voi pe al meu. — Ah, — aici vin șogorii noștri, zise despretător, când observă venind pe regele de Navarra și pe fratele acestuia, pe prințul Conde, cari intrară în odaie palizi ca moartea.

Carol i-a primit cu sudalme și batjocuri, iar mai târziu a început să converseze cu ei.

— V'am chemat ca să știu, oare să vă mai las în viață ori să muriți și voi ca acești trădători de patrie. Sunteți vrednici de pedeapsa, care a suferit-o Coligny și soții lui. Voi încă vați răsculat în potriiva mea, vați luptat în potriiva Franței ca aliați ai englezilor și germănilor. Sunteți trădători de patrie și vrednici de moarte! Vă cruț inse, dacă veți abziice de calvinism și veți cerceta — de aici în colo — sf. missă.

Cei doi Bourboni steteau nedeciziși fără să zică vre-un cuvânt. Starea aceasta a lor a supărat mult pe regele.

— Pe Dumnezeul meu, cer o decizie repentină! Nu sunteți trădători de patrie? Mergeți numai decât ori la misă, ori la moarte! Pentru-ce sunteți în dubiu?

— Situația mea dubie și-o explici rău majestate — zise Navarra. Pretinzi să trecem la catolicism pe care nici d-ta nu'l conzideri. Cugetăte puțin la principiile religiei acesteia și la amenințările Romei. N'a coastrâns pe sora majestați tale să se mărite după un

calvin? Nu te-ai jurat că o vei cununa-o cu un preot protestant, atunci când Roma a denegat-o asta? Cum poți să pretinzi dela noi o religie pe care nu o urmezi?

— Ha, ha, ha — rise regele. Din parte-mi puteți crede, ce vă place, pe mine nu mă imoartă. Dacă pretind dela voi ca să cereați missa, asta însamnă să vă lăsați de partida hugenoților. Desprețuiți secta a căru principiu unic e: tradarea de patrie. Poziția voastră nu vă permite să fiți aliați acelora cari au provocat racvale civile în țară. Dacă vom permite, ca în viitor, în Franța să fie numai o religie, nu o facem asta din faptul că aderăm la religiunea creștină, sau la alipirea față de Roma, nu nici o vorbă! O fac din simpla convingere, că în privința religioasă un popor nu-i permis să fie desbinat. Diferite religii provoacă dezbinare și neînțelegeri. Francezii în majoritate sunt catolici; pentru acea religia statului să rămână cea catolică. Jos cu calvinismul, moarte asupra aderenților lui. Asta e dorința mea! — voi decideți!

(Vaurma)

Posta Administrațiunii.

Am primit și chităm abonamentul dela: *Casina, Cluj* pe 1913 sem. 1-iu. — *Apaufalu* pe 1912. — *Apanagyfalu* pe 1/4—1/9 1911. — Suntem învoiți, numai să nu ne uitați. — *Spálnaca* pe 1912. De quitanță servește recepisa postală. Să se facă pe ea provocare la quitarea prezentă. — *Leș* pe timpul din 1 Iuliu 1895 până în 1/9 1903. — *Breb* pe 1913. — *Boiereni* pe timpul din 1/1 1910—15/10 1911. — *V. P. Lăpușul rom.* pe 1912 sem. 2-lea. — *Larga* pe timpul din 1/10 1911 până în 31/12 1912. — *Corueni* pe 1912 întreg și din 1913 sem. 1-iu. — *Sălcea* pe 1912. — *Iur* pe 1910 întreg și din 1911 până în 1/9. — *Tasnádszántó* pe timpul din 1/5 1911—31/12 1912. — *Köfarha* pe 1913 sem. 1-iu. — *Buduș* pe 1913 sem. 1-iu. Plătirea din 2/1 a. c. e quietată în Posta adm. din Nr. 6 al Unirii, pg. 6 șirul al doilea din urmă. — *Sapința* pe 1909 sem. 2-lea 1910 și 1912. Pe 1911 s'a achitat în 22/3 1911. — *Batizvasvári* pe 1912. — *Șieuț* pe timpul din 1/5 1911—31/12 1912. — *Șopter* pe timpul din 1/11 1911—1/12 1912. — *Fiscut* pe 1913. — *Ghichișul de jos* pe timpul din 1/3 1910—1/9 1911. Rugăm și restul până în prezent. — *Aranyosmegyes* pe timpul din 1909—1/5 1911. — *Ticu* pe 1906, 1907 și 1908. — *Cheud* pe 1895, 1896 și 1897 sem. 1-iu. Suntem învoiți, dar să nu ne uitați. Ultima plătire a fost în 3/12 1908, prin care s'a achitat an. 1894.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile

primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobata din Conferința Episcopoească, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școalele cu un învățător — 80
 " " " doi " 120
 " " " trei " 160
 plus 20 fl. porto pentru fiecare.

Comandă se pot face la Tipografia Seminarială.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

**Icoana dlui I. HRISTOS
și a Preacuratei MARIA**

Amândouă fac 4.30 cor. fco. Mărimea icoanelor $4\frac{5}{10}$ cm.

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freat 2.20 cor.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Se adreseze cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

Pomi roditori
 arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejoiuit, fructe cu boabe, pueți, etc.

(100) 7--12 **Vite altoite**
 (calitate superioară) viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIKAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou ca o putere de sugesie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj*. — Prețul tabloului cor. 1.50 fl.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 5.40 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.
 Se pot primi dela *Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj* cu prețul 9.50 cor.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cismădiei 1—5. Edificiile proprii.
 recomandă

☞ **Asigurări împotriva focului** ☜
 pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

☞ **Asigurări pe viață** ☜

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. poporale pe spase de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la	
inea anului 1911 K.	5,275,798.23
Capitale asigurate pe viață achitate	5,146,558.36
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1911	
foc „	127,763.744—
viață „	10,931,322—

Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.520,492—

☞ *Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.*

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

13 1—?

A apărut

ANTOLOGIONUL
sau
MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeestilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se expediază imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.